

68.
koncertní
sezona
2023
2024

Epilogy
Filharmonie v divadle I
4. abonentní koncert
Janáčkovovo divadlo
9 a 10|5|2024

Filharmonie
Brno Philharmonic

Program

SERGEJ RACHMANINOV

Symfonické tance op. 45 | 34'

Symphonic Dances, Op. 45

1. Non allegro
2. Andante con moto (Tempo di valse)
3. Lento assai – Allegro vivace

---

přestávka | 20'

GUSTAV MAHLER

Adagietto ze *Symfonie č. 5 cis moll* | 13'

Adagietto from the *Symphony No. 5 in C-Sharp Minor*

ALFRED SCHNITTKE

Epilog z baletu *Peer Gynt*

pro smíšený sbor (z nahrávky) a orchestr | 25'

Epilogue from the ballet *Peer Gynt*

for mixed choir (tape) and orchestra

Filharmonie Brno

dirigent / conductor **Tomáš Netopil**

O skladbách

Epilog je závěr, doslov, dohra. Takové vymezení naplňuje v programu dnešního koncertu pouze *Epilog* z baletu *Peer Gynt* Alfreda Schnittkeho. Epilogem jsou však i *Symfonické tance* Sergeje Rachmaninova, uzavírající skladatelův tvůrčí život. V tomto duchu by se nabízelo, aby program doplnilo například *Adagio* z poslední, nedokončené *Desáté symfonie* Gustava Mahlera, „papírově“ by to do koncepcce koncertu nazvaného *Epilog* sedělo dokonale. Že jsme nakonec zvolili slavné *Adagietto* z Mahlerovy *Páté symfonie*, mělo své důvody, zohledňující proporčnost programu a sledující záměr navázat na Mahlerovu hudbu bezprostředně *Epilogem* Schnittkeho. Ovšem i *Adagietto* z *Páté symfonie* z roku 1902 lze v jistém smyslu chápat epilogicky: jako úvodní „odstavec“ epilogu hudby 19. století.

Skladatel, klavírista a dirigent **Sergej Vasiljevich Rachmaninov** (1873–1943) proslul zejména jako tvůrce lisztovskými virtuózními, posluchačsky vděčnými a romantismem prodchnutými klavírními skladbami (včetně čtyř koncertů a populární *Rapsodie na Paganiniho téma* pro klavír a orchestr). Do hudební historie se však zapsal i jako symfonik – je autorem tří číslovaných symfonií, vokální symfonie *Zvony*, symfonických básní *Ostrov mrtvých* a *Skála* nebo *Symfonických tanců*.

Rachmaninov započal svůj tvůrčí život v posledním desetiletí 19. století pod vlivem Petra Iljiče Čajkovského a skladatelů Mocné hrstky, z něhož se v podstatě nikdy nevymanil. Vynikal již během svých studií na petrohradské a následně moskevské konzervatoři, jako klavírista absolvoval vlastním klavírním koncertem a jako skladatel operou *Aleko*, za kterou mu byla udělena Velká zlatá medaile. Oč větších úspěchů na začátku své kariéry dosáhl, o to strmější pád zažil po prvním nezdaru; petrohradská premiéra jeho *První symfonie d moll*, kterou v březnu 1897 řídil – údajně opilý – Alexandr Glazunov, skončila fiaskem a Rachmaninov se po ní kvůli depresím na tři roky skladatelsky odmlčel. K duševní rovnováze mu pomohly návštěvy u Nikolaje Dahla, proslulého psychoterapeuta, ke kterému docházeli například i basista Fjodor Šaljapin, skladatel Alexandr Skrjabin nebo divadelní režisér Konstantin Stanislavskij; Rachmaninov pak svému lékaři z vděku věnoval svůj *Druhý klavírní koncert c moll*.

Se zdánlivě mírnější, ovšem mnohem vleklejší krizí se Rachmaninov potýkal po své emigraci, pro niž se rozhodl v roce 1917, záhy po Říjnové revoluci. Několik let pobýval ve Spojených státech, vrátil se do Evropy, hodně času trávil v Paříži. V roce 1932 se svou ženou Natalií zakoupili pozemek ve Švýcarsku na břehu Lucernského jezera a nechali si tam postavit vilu, již pojmenovali *Senar* (jde o zkratku vytvořenou ze jmen SERGEJE a NATALIE Rachmaninových; ve vile je dnes muzeum).

V novém sídle trávili každé léto, zvali na návštěvu přátele z řad ruských emigrantů, mezi nimi třeba spisovatele Ivana Bunina nebo klavíristu Vladimira Horowitze, sám Rachmaninov pak ve vile nalézal potřebný klid na komponování. To vše až do soumraku, který se na Evropu snesl v podobě druhé světové války a který přivedl Rachmaninovy k definitivní emigraci do Spojených států amerických.

Održení od vlasti zapříčinilo zřetelné zpomalení Rachmaninova tvůrčího tempa. Přesto i v zahraničí, odkud se do Ruska již nikdy nevrátil, napsal několik významných skladeb, kterými přispěl do světového repertoáru. Jejich seznam uzavírají ***Symfonické tance***, které vznikly roku 1940 v americkém exilu, tři roky před skladatelovou smrtí. Svou stavbou a závažností mají mnohem blíže k symfonii než k žánru sugerovanému názvem. Navíc i konzervatismus, pro který se Rachmaninov nejednou stal terčem útoků a posměchů ze strany modernisticky smýšlejících skladatelů, v nich je jen zdánlivý. Pravda, Rachmaninov stavěl na tradici a lidovém základě, avšak přesto: pozdní díla jako *Třetí symfonie* z let 1935–1936 nebo právě *Symfonické tance* ukazují, že neustrnul a že zejména v harmonii se propracoval ke složitějšímu kompozičnímu jazyku.

Celými *Symfonickými tanci* se vine víceznačnost, jak ji známe z *Patetické symfonie* Čajkovského, která každou svou notou udržuje člověka na pochybách – vzpomeňme třeba pětičtvrteční „valčík“ její druhé věty (je to aluze salonní noblesy, nebo rafinovaně převlečená faleš?), scherzo věty třetí (je to apoteóza života, nebo dábelický marš?) atd. Podobně klamou Rachmaninovy *Symfonické tance*. První z nich se rozvíjí jako pochod (tedy žádný tanec v pravém slova smyslu); v kontrastním středním dílu vyvolávají dechové nástroje – mezi nimi i výrazný saxofon – teskně pastorální atmosféru uvozující širokodedý „romans beze slov“, jehož melodie se ujímají smyčce doprovázené klavírem.

Skutečný tanec – valčík – přichází teprve ve druhé větě. Ale i zde je pravidelného tanečního rytmu pomálu; valčík je poznamenán vsudyprítomným smutkem a na své „cestě“ se musí svízelně prodírat cizorodými „křovisky“.

Finále se po volnějším vstupu odvíjí v energicky nepravidelných tanečních obrazech, které brzy nabývají konkrétního tvaru danse macabre, tance smrti. V něm se zpočátku nenápadně, postupně stále zřetelněji prosazuje výrazný motiv středověké sekvence *Dies irae* ze mše za zemřelé, Rachmaninovem použitý i ve *Zvonech*, *Rapsodii* či *Třetí symfonii*. Jeho protějškem se stává motiv pravoslavného zpěvu *Blagoslaven jesi, Gospodi*, oslavujícího vítězství Kristovo nad smrtí a vyskytujícího se již v deváté části Rachmaninova sborového *Celonočního bdění*. Závěr je sice efektivní, ale nelze říct s jistotou, který z motivů se v něm prosazuje. Víceznačnost číší i v veškeré předchozí hudby. I bez původních programních názvů jednotlivých vět (*Den*, *Podvečer*, *Noč*), které prostřednictvím symboliky dílčích fází čtyřladvacetihodinového cyklu poukazovaly na fáze lidstva a od kterých Rachmaninov nakonec upustil, je však zjevné, že v *Symfonických tancích* se odráží zmar doby, ve které vznikly. Není to ostatně obdobný zmar, jemuž čelí i doba současná?

Symfonické tance byly věnovány Filadelfskému orchestru a jeho šéfdirigentovi Eugene Ormandymu, v jejichž podání bylo dílo premiérováno 3. ledna 1941 ve Filadelfii.

Pamětní deska Gustava Mahlera na budově vídeňského Konzerthausu, kde Filharmonie Brno vystoupila 14. dubna tohoto roku

Kališského rodáka **Gustava Mahlera** (1860–1911) lze s jeho devíti dokončenými symfoniemi považovat za dovršitele romantické symfonie 19. století. **Symfonie č. 5 cis moll** byla napsána v letech 1901–1902, premiéry se dočkala 18. října 1904 v Kolíně nad Rýnem. Následovala po třech dílech s vokální složkou na texty *Chlapcova kouzelného rohu* a byla první z trojice symfonií zase ryze orchestrálních. Také ona má však vztah k písním, totiž k cyklu *O mrtvých dětech* a některým dalším na texty téhož autora, Friedricha Rückerta.

Pátá symfonie se začala rodit nedlouho poté, co Mahlera postihlo hemoroidální krvácení a jen včasný zákrok jeho lékaře zabránil nejhroššímu. To byla zkušenost, která skladatele nepochybně poznamenala. Lze to vyčíst i ze vzpomínek dirigenta Bruna Waltera: „Byl starší, přívětivější a shovívavější a celou jeho osobnost halil ten nejhlubší klid. (...) Pochopil jsem, že pocítil blízkost smrti, a když na to dnes vzpomínám, zdá se mi, že už tehdy ho zasáhla čarovná záře zapadajícího slunce, v níž pak v posledních letech života viděl svět.“ Lze tím snad vysvětlit, proč se v období, které jinak Mahlerovi přinášelo osobní štěstí (započatý vztah s Almou Marií Schindlerovou, jeho budoucí chotí, očekávání narození potomka), objevily z jeho pera skladby tak pochmurné.

V architektuře pětivětě *Páté symfonie* má každá část své logické postavení a funkci ve vztahu k větám okolním i ve vztahu k celku. Líbezně melancholické **Adagietto** následuje jako zklidnění po rozmáchlém Scherzu třetí věty a předjímá nástup obsahově závažné věty finální. „Píseň beze slov“, určená pouze smyčcovým nástrojům decentně doprovázeným harfovými arpeggii a nezřídka vykládaná jako Mahlerovo vyznání lásky Almě, si však získala širokou oblibu a z koncertních pódíí zní i jako samostatná skladba (takto ji dirigoval už Mahler). Popularitu *Adagietta* později posílila také jeho přítomnost ve Viscontiho proslulém životopisném filmu *Smrt v Benátkách*.

Choreograf John Neumeier (vlevo) a Alfred Schnittke

Spojení hudby Mahlerovy a **Alfreda Schnittkeho** (1934–1998) ve druhé polovině koncertu není nahodilé. „Symfonie, jak ji chápe Mahler, si musí zachovat svou autonomii,“ napsal Kurt Blaukopf v monografii *Gustav Mahler. Současník budoucnosti* (česky 1998). „Do sebe však smí pojmut všechno, co se dá kde získat z techniky opracovávání zvuku. Sonátovou formu vídeňské klasiky a Bachovu polyfonii, techniku orchestrálního splyvání a Wagnerovy modifikace tempa, zcizování zvuku neobyčejným zacházením s nástroji (...). Mahler ‚buduje svět‘ i z hlediska kompoziční techniky. (...) Syntetické je v Mahlerových symfoniích i vidění světa. Vytváří nejvyšším osobním způsobem amalgám základních filozofických otázek a extatických vyznání, expresivních výbuchů a poetické nevinosti lidové romantiky.“

K obdobné polystylové syntéze dospěl i Schnittke, ovšemže z pozice skladatele druhé poloviny 20. století. Směřoval k ní postupně; markantně ji poprvé stvrdil v *Symfonii č. 1* z let 1969–1972, pokládané za jedno z emblematických děl hudební postmoderny – spolu s Berioovou *Sinfonií*, Pousseurovou operou *Váš Faust*, Zimmermannovou operou *Vojáci* nebo Pärtovými kolážemi. Schnittke některé z těchto skladeb znal, avšak jeho sklon k propojování prvků, citátů či pseudocitátů hudby různých slohových období a naplňování starých forem novým obsahem vzešel ze snahy neutralizovat hodnotový rozdíl mezi hudbou, kterou psal pro filmové plátno (jednoduché melodie, stylizace apod.), a hudbou s umělecky vyříbenými ambicemi, tedy mezi dvěma poli své působnosti, která dříve striktně odděloval.

Schnittke se narodil v Engelsu, v bývalé Autonomní sovětské socialistické republice povolžských Němců (dnešní Saratovské oblasti). Jako syn Žida pocházejícího z Frankfurtu nad Mohanem a povolžské Němky byl předurčen k tomu, aby si často kladl otázku po svých kořenech, znásobenou konfrontací s ruským prostředím, v němž vyrůstal, a s ruskou kulturou, v jejímž kontextu se formoval jako skladatel.

Díky tzv. politickému oteplení, které následovalo po Chruščovově veřejném odhalení zločinů stalinského režimu v projevu proneseném na XX. sjezdu sovětských komunistů v roce 1956, se Schnittkem a jeho generačním soupeřníkům už za studií na moskevské konzervatoři nepatrně pootevřela vrátka k postupnému – byť torzovitému a zkrleslému

- poznávání soudobé hudby rozvíjené za železnou oponou. Vlna zájmu o moderní západoevropskou hudbu, která byla v Sovětském svazu motivována nikoli jen v rovině umělecké, ale také antiideologické, tj. se snahou postavit se sovětské doktríně (a dosáhnout tak „kapky svobody“), zasáhla i Schnittkeho. Jeho díla se díky tomu dostávala na pódia v západní Evropě, zatímco doma se jejich provádění dlouho uskutečňovala na bázi takřka undergroundových produkcí.

Od poloviny osmdesátých let Schnittke prodělal několik těžkých mrtvic - rodinného genového prokletí. Komponovat však nepřestal, třebaže mu zhoršující se zdravotní stav práci stále více komplikoval. Častěji také pobýval v zahraničí, v roce 1991 pak natrvalo přesídlil do Hamburku. Na rozdíl od Rachmaninova, který si byl vědom svých kořenů, ale jeho přesvědčení nesouznící s politicko-společenským vývojem v jeho vlasti jej přimělo k emigraci, Schnittke o útěku nikdy nemluvil; do zahraničí odešel primárně za prací, zejména kvůli objednávkám z divadelních domů, díky kterým složil několik úspěšných scénických děl: balet *Peer Gynt* (1986), opery *Život s idiotem* (1991), *Gesualdo* (1994) a *Historia Dr. Johanna Fausta* (1994). Vyučoval také na hamburské Vysoké škole hudební, kde po György Ligetím zaujal místo profesora skladby.

Triáktový **Peer Gynt** podle Ibsenova stejnojmenného dramatu vznikl pro hamburský balet a vzešel z iniciativy proslulého amerického choreografa Johna Neumeiera, který již dříve zařadil některé Schnittkeho skladby (*První symfonii* a *První concerto grosso*) do svých inscenací. Přímá spolupráce obou tvůrců na zcela původním díle ještě víc odhalila, jak blízcí si Neumeier a Schnittke umělecky byli a jak šťastná byla pro oba volba námětu. Tanec s hudbou v *Peeru Gyntovi* přitom komunikoval volně: „Hudba je stínem pohybu a pohyb je stínem hudby,“ popsal vztah obou složek Schnittke. Práci na baletu zdržela skladatelova nemoc, kvůli níž byla premiéra odložena až do roku 1989.

S ohledem na vyjádření jedné z důležitých myšlenek dramatu, spásné věrnosti Solvejg, která čekala na Peera Gynta celý život, si Neumeier vytvořil představu dlouhé závěrečné pasáže, která by rozvedla to, co Ibsen jen naznačil. Schnittkem k tomu dal jedinou instrukci: chtěl po něm „nekonečné adagio“. A tak je bezmála půlhodinový **Epilog** vystaven jako passacaglia, která se zvolna klene nad ostinatě opakovaným osmitaktovým tématem sborového chorálu (z nahrávky) a která sumarizuje hudební i filozofické myšlenky baletu, ovšemže v nové perspektivě. *Epilog* se tak vlastně stává hudebním těžištěm celého díla, k němuž předchozí části slouží jako přípravné fáze. Je to natolik silná, koncentrovaná, v pravém slova smyslu symfonická hudba, že obstojí i jako samostatná autonomní skladba. Cestu na koncertní pódia mu prošlapal Gennadij Rožděstvenskij, který jej poprvé uvedl roku 1987 (tedy ještě před premiérou baletu); o několik let později skladatel *Epilog* upravil pro Mstislava Rostropoviče a svou ženu Irinu do podoby komorní verze pro violoncello, klavír a zvukový pás.

Vítězslav Mikeš

O účinkujících

Kořeny brněnské filharmonie sahají do 70. let 19. století, kdy v Brně mladý Leoš Janáček usiloval o vznik českého symfonického orchestru. Dílo slavného skladatele 20. století je ostatně nejvýznamnější programovou položkou tělesa, které je považováno dodnes za jeho autentického interpreta.

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Na svých turné provedla na tisíc koncertů v Evropě, ve Spojených státech, v Latinské Americe, na Dálném i na Blízkém východě. Je pravidelným hostem světových i českých festivalů, kde často spojuje umělecké síly s Českým filharmonickým sborem Brno. V sezoně 2022/2023 uspořádala turné po Velké Británii a Spojených státech a navštívila řadu renomovaných pódii (Festival Rheingau, festival Ars Electronica v Linci, Grosses Festspielhaus v Salcburku, Gewandhaus v Lipsku).

Orchestr pravidelně natáčí pro Český rozhlas a Českou televizi. Kromě realizace nahrávek pro řadu společností (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4) zakládá filharmonie v roce 2020 svůj vlastní nahrávací label Filharmonie Brno, kde doposud vydala 6 titulů. Nahrávka *12. symfonie* Philipa Glasse z této edice byla nominována v roce 2022 na cenu ICMA. Dynamicky také rozvíjí zakázkové nahrávání pro globální klientelu v rámci Czech Orchestra Recordings.

Dějiny orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Altrichter, Jiří Bělohávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Filharmonie Brno Dennis Russell Davies.

Od roku 2000 pořádá filharmonie letní open air festival na brněnském hradě Špilberk, v roce 2012 se stala pořadatelem renomovaných festivalů Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby a Expozice nové hudby. Zaštiťuje mezinárodně proslulý dětský sbor Kantiléna, od roku 2010 se podílí na festivalu mladých hudebníků Mozartovy děti, v roce 2014 zakládá svou Orchestrální akademii.

Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organizátorem hudební sezony druhého českého města, aktivním festivalovým pořadatelem, kreativním lídrem orchestrální dramaturgie a inovativním tvůrcem široké škály edukativních programů. Působí v neorenesančním Besedním domě, „brněnském Musikverein“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873, a těší se na nový moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasze Koniora a Petra Hrůši a akustika Yasuhisa Toyoty.

Tomáš Netopil, jeden z celosvětově nejžádanějších českých dirigentů je hlavním hostujícím dirigentem České filharmonie, s níž kromě koncertů v pražském Rudolfinu pravidelně vystupuje na turné doma i v zahraničí. V sezoně 2022/2023 oslavil svou desátou a zároveň poslední sezonu ve funkci generálního hudebního ředitele Aalto Musiktheater a Philharmonie Essen, během níž připravil Wagnerova *Tannhäusera*, Kampeho *Dogville* a Mozartovu *Figarovu svatbu*. Kromě toho nastudoval také *Káfu Kabanovou* v ženevském Velkém divadle. Počínaje sezo-

nou 2025/2026 povede jako šéfdirigent a hudební ředitel Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK.

Operní inscenace v sezoně 2023/2024 zahrnují Janáčkovu *Její pastorkyňi* ve Staatsoper Hamburg a Dvořákovu *Rusalku* v pražském Národním divadle, stejně jako koncerty s orchestrem Frankfurtské opery či s orchestrem Tyrolského zemského divadla. Mezi další symfonická angažmá patří koncerty s Nizozemskou rozhlasovou filharmonií (Netherlands Radio Philharmonic Orchestra), návrat k Janáčkově filharmonii Ostrava či k Orchestre Philharmonique de Monte Carlo.

V sezoně 2022/2023 s mimořádným úspěchem debutoval s legendárním orchestrem dobových nástrojů Concentus Musicus Wien a absolvoval úspěšné asijské turné s japonským i korejským Národním symfonickým orchestrem (Yomiuri Nippon Symphony Orchestra a Korean National Symphony Orchestra).

Je uměleckým ředitelem úspěšné mezinárodní Letní hudební akademie Kroměříž, kterou založil v roce 2018 a která studentům nabízí jak výjimečnou uměleckou výuku, tak možnost setkat se a spolupracovat s předními zahraničními hudebníky.

Mezi významné operní spolupráce Tomáše Netopila se kromě řady inscenací v Aalto Musiktheater Essen řadí jeho účinkování v Saské státní opeře v Drážďanech (*La clemenza di Tito*, *Rusalka*, *Prodaná nevěsta*, *Příhody lišky Bystroušky*, *Halévyho Židovka* a Busonih *Doktor Faust*), ve Vídeňské státní opeře (*Idomeneo*, *Čarostřelec*, *Leonora*), v Nizozemské opeře (*Její pastorkyňa*) či *Věc Makropulos* ve Velkém divadle v Ženevě.

Na koncertních pódii se představil v čele mnoha renomovaných orchestrů, kromě Essenské a České filharmonie jsou to např. Orchestre National de France, Vídeňští symfonikové, Orchestre Philharmonique de Monte Carlo, Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, BBC Symphony Orchestra, Sinfonia Varsovia, orchestr curyšské Tonhalle, Orchestre de Paris, London Philharmonic Orchestra, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra, Orchestra RAI Torino či Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK.

Tomáš Netopil studoval hru na housle na konzervatoři P. J. Vejvanovského v Kroměříži a dirigování na Akademii múzických umění v Praze. Dále ve studiích pokračoval na Královské akademii ve Stockholmu u profesora Jormy Panuly a na letní hudební škole v americkém Aspenu, kde v roce 2003 a 2004 získal hlavní cenu Americké dirigentské Akademie a kam se pravidelně vrací jako hostující dirigent. V roce 2002 zvítězil na dirigentské soutěži Sira George Soltiho ve Frankfurtu nad Mohanem.

Nahrává vysoce ceněná CD pro labely Supraphon, Oehms-Classics, Radioservis či Dynamics. Jeho diskografie pro Supraphon zahrnuje také Janáčkovu *Glagolskou mši* (vůbec první nahrávka původní verze z roku 1927) či kompletní Dvořákovu violoncellové dílo. Během svého působení v Essenu vydal mimo jiné nahrávky Sukova *Asraela* a Mahlerových symfonií č. 2, 3, 6 a 9.

Více na www.tomasnetopil.cz

Summary

The composer, pianist and conductor **Sergei Rachmaninoff** (1873–1943) is particularly celebrated as the creator of Lisztian, virtuosic, yet approachable piano pieces imbued with Romanticism (including four concertos and the popular *Rhapsody on a Theme of Paganini* for piano and orchestra). Yet he also entered the music history books as a symphonist, having written three numbered symphonies, the vocal symphony *The Bells*, the symphonic poems *The Isle of the Dead* and *The Rock* and the **Symphonic Dances**, an edifice weighty enough to be considered much closer to the symphony than the genre suggested by its title. It was Rachmaninoff's last great work, written in 1940 in American exile three years before the composer's death.

The combination of music by **Gustav Mahler** (1860–1911) and **Alfred Schnittke** (1934–1998) in the second half of the concert is not accidental. "The symphony as Mahler understands it must maintain its autonomy," wrote Kurt Blaukopf in his monograph, *Gustav Mahler: The Contemporary of the Future*, published in Czech in 1998. "It can, however, encompass everything that can be acquired through the techniques of working with sound. The sonata form of Viennese Classicism and Bach's polyphony, the technique of orchestra blending and Wagner's tempo modifications, the alienation of the sound achieved by treating the instruments unconventionally..."

Schnittke also achieved such a synthesis, though from the position of a composer of the latter half of the 20th century. His distinctive, post-modern "polystylism" is reflected in the music for the ballet *Peer Gynt*, created in the 1980s for the illustrious Hamburg Ballet by the famous American choreographer John Neumeier loosely after the Ibsen drama. The **Epilogue**, an "endless adagio" built as a passacaglia, whose ostinato theme is a choral piece (from a recording) and which summarises the musical and philosophical ideas of the ballet, is strong enough to stand on its own. It was first given in concert in 1987 by Gennady Rozhdestvensky; a few years later the composer arranged it for his wife Irina and Mstislav Rostropovich, creating a chamber version for piano, cello and recording.

Schnittke and Brno

Over recent concert seasons, the Brno audience have had regular opportunities to encounter the music of Alfred Schnittke. The warmly received performances of his essential works – *Concerto for Piano and Strings*, *Cello Concerto No. 1*, *Violin Concertos Nos. 3 and 4*, *Concerti Grossi Nos. 1 and 2*, *Choir Concerto*, *Requiem*, *Gogol Suite* and the "Faustian" cantata *Seid nüchtern und wachet...*, performed by Filharmonie Brno also at Prague Spring 2017, starting their collaboration with their current chief conductor Dennis Russell Davies – show that Schnittke is perhaps more firmly established in Brno than any other world-renowned composer of his generation.

Vítězslav Mikeš, translated by Štěpán Kaňka

Srdečně zveme na poslední koncerty 68. sezony

15. 5. 2024, Besední dům, **19:00**

EMILE, DĚKUJEME! Rozlučka Emila Drápely
WAGENSEIL, HAYDN, ARUŤUNJAN, MILHAUD, BARTÓK
Sonata a tre: Marie Petříková, Emil Drápela, Dana Drápelová

16. a 17. 5. 2024, Besední dům, **19:00**

HAYDN & ŠOSTAKOVIČ V G MOLL
HAYDN Symfonie č. 83 g moll „La poule“ (Slepička)
ŠOSTAKOVIČ Symfonie č. 14 g moll
Jana Šrejma Kačirková soprán
Jiří Sulženko bas
Filharmonie Brno, dirigent **Dennis Russell Davies**

8. 6. 2024, Janáčkovo divadlo, **19:00**

SLAVNOSTNÍ KONCERT MOZARTOVÝCH DĚTÍ
SMETANA Vltava, výběr z polek v úpravách Iši Krejčího
a Jiřího Hudce, Česká píseň
BEETHOVEN Symfonie č. 9 d moll, 4. věta (Presto)
solisté, **Pěvecký sbor Gaudeamus**,
Filharmonie Brno a mladí Mozarti
dirigent **Robert Kružík**

11. 6. 2024, Besední dům, **18:00**

KONCERT DĚTSKÝCH SÓLISTŮ S FILHARMONIÍ BRNO
Filharmonie Brno a mladí Mozarti
dirigent **Zdeněk Nádeníček**

20. a 21. 6. 2024, Janáčkovo divadlo, **19:00**

DVOŘÁK & SIBELIUS
DVOŘÁK Houslový koncert a moll
SIBELIUS Symfonie č. 1 e moll
Alexander Sitkovetsky housle
Filharmonie Brno, dirigent **Michael Schönwandt**

69. sezona 2024 2025

Abonmá v prodeji
od 27. 5. 2024
nejlepší místa
za nejlepší ceny

Sezona na míru
v prodeji od 17. 6. 2024
sestavte si vlastní
abonentní řadu

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony.

Změna programu a účinkujících vyhrazena.

Za podporu a spolupráci děkujeme

Luxury
BRNO

euroawk
THE GREAT OUTDOORS.

RENL

SNID & CO
ITALIAN BOUTIQUE

CityTools

PEM
BRNO

DMB
Dopravní podnik města Brna a.s.

BRNO
EXPAT
CENTRE

Scala
univerzitní
kino

MASARYKOVA
UNIVERZITA

af Alliance Française
Brno

Mendelova
univerzita
v Brně

BRNOdaily

TIC BRNO ←

KAM-WHERE
V BRNO, V BRNO

BRNO
MĚSTO
HUDBY

H
Harmonie

šalina

Vydala Filharmonie Brno v roce 2024

text Vítězslav Mikeš

motiv na obálce je inspirovaný stropní malbou ze zásálí Besedního domu, která představuje páva s květinami

foto Holger Badekow (Neumeier a Schnittke),
Vítězslav Mikeš (Mahler)

sazba Ingrid Králíková

produkce Point CZ

redakční uzávěrka 6 | 5 | 2024

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ☎ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

B | R | N | O |

jihomoravský kraj

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.
Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury
České republiky a Jihomoravského kraje.

filharmonie-brno.cz
salprobrno.cz

